

TUINKABOUTER MAGAZINE

Maart-April 2014

Beste medekabouters,

Een zaad is een mini-plant die op het punt van uitbreken staat. De kunst is om een zaad uit zijn slaap te wekken en te laten veranderen in een groeiende en bloeiende plant. Hiervoor zijn meestal alleen licht, lucht, water en warmte nodig.

Zaden hebben een eigen voedselvoorraad in zich, zodat ze vooruit kunnen tot er voldoende wortels zijn gevormd en ze zelf voedsel en water aan de grond kunnen onttrekken.

Over hoe je zaden een goede start kunt geven (de edele kunst van het zaaien), en nog meer (of minder) nuttige info over zaden lees je in deze aflevering van Tuinkabouter's Magazine.

Als je nog wil bestellen, dan kan dat via de [webwinkel](#).

Veel leesplezier!

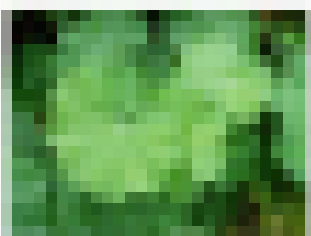
Tuinkabouter

Nieuw in de winkel

Ik ben nu zo druk bezig met verzenden dat het determineren en inpakken van nieuwe soorten er even bij inschiet. Hieronder een voorproefje, om jullie alvast lekker te maken. Binnenkort dus in de winkel (maar nu nog even niet):

ROODSTAMMIGE
TUINKABOUTER

ROODSTAMMIGE
TUINKABOUTER

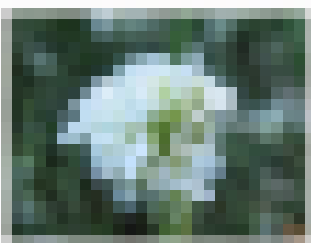
ROODSTAMMIGE
TUINKABOUTER

ROODSTAMMIGE
TUINKABOUTER

ROODSTAMMIGE
TUINKABOUTER

ROODSTAMMIGE
TUINKABOUTER

ROODSTAMMIGE
TUINKABOUTER

ROODSTAMMIGE
TUINKABOUTER

Chrysanthemum

Chrysanthemum

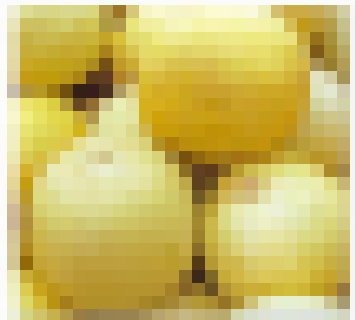
Chrysanthemum

Chrysanthemum

Chrysanthemum

Chrysanthemum

Chrysanthemum

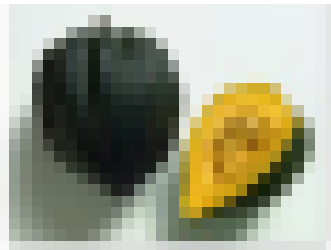

Chrysanthemum

Chrysanthemum

1991

Chrysanthemum

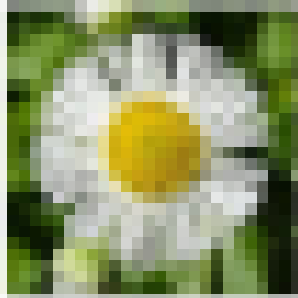
Chrysanthemum

Chrysanthemum

Chrysanthemum

Chrysanthemum

Chrysanthemum

Chrysanthemum

Malus floribunda

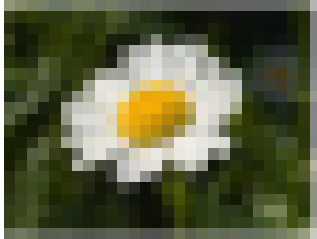
Micromeria graeca

Scolymus grandiflorus

Solanum integrifolium

Rivea corymbosa

Ruscus aculeatus

Tulbaghia violacea

Verbesina encelioides

Malus floribunda rood

micromeria graeca

Ophiopogon planiscapus nigrescens

ricinus carmentita

rivea corymbosa

ruscus aculeatus

Scolymus grandiflorus

Solanum integrifolium

spilanthus oleracea

Trachelium caeruleum

Tulbaghia violacea

Verbesina encelioides

In de kraamkamer:

- Zaailingen van langzaamgroeïende vaste planten kunnen nu worden verspeend. Het is belangrijk om de zaailingen te verspenen zodra ze hun eerste 'echte' blaadjes krijgen. Er komen dan meer wortels aan de plant, waardoor ze beter groeien.
- Neem stekken van de nieuwe scheuten van vaste planten.

De eenjarigentuin

Je houdt van veel afwisseling? Je wil ieder jaar een ander kleurthema? Je vindt vaste planten (een beetje) saai? Je wil zo veel mogelijk bloei gedurende de zomerperiode? Dan is de eenjarigentuin écht iets voor jou!

De eenjarigentuin is bepaald niet moeilijk om aan te leggen. Zeker als je winterharde planten gebruikt, hoef je je niet druk te maken over vensterbanken vol met voorgezaaide kiemlingen. Er zijn namelijk heel veel eenjarige bloemen die prima buiten gezaaid kunnen worden. Het zaad kan nu namelijk gewoon, vanaf half maart, direct in de volle grond worden ingezaaid.

De zaden komen even goed op als je zonder plan te werk gaat, maar mét plan en een beetje voorbereiding boek je wel de mooiste resultaten. Die voorbereiding hoeft gelukkig nauwelijks extra tijd te kosten. In slechts vijf simpele stappen leg je al de basis voor een mooie, eenjarige zomerborder!

Als zesde stap kun je een stukje van je tuin reserveren voor minder winterharde soorten. Die zaai je gewoon later, in april of mei.

Met deze soorten kun je binnenkort al aan de slag:

Bolderik, Agrostemma githago; Cosmea (Cosmos bipinnatus); Dille (Anethum graveolens); Duifkruid (Scabiosa atropurpurea); Gele ganzebloem (Chrysanthemum segetum); Goudsbloem (Calendula officinalis); Grootbloemige lavatera (Lavatera trimestris); Groot kaasjeskruid (Malva sylvestris); Juffertje in het groen (Nigella damascena); Klapproos (Papaver rhoeas); Kleine lupine (Lupinus nanus); Koekkruid (Vaccaria hispanica); Korenbloem (Centaurea cyanus); Leeuwenbek (Antirrhinum majus); Meisjesogen (Coreopsis tinctoria); Oost-Indische kers (Tropaeolum majus); Slaapbol (Papaver somniferum); Slaapmutsje (Eschscholzia californica); Tandzaad (Bidens ferulifolia); Tuinridderspoor (Consolida ajacis); Wasbloem (Cerinthe major); Witte dille (Ammi visnaga of Ammi majus).

Stap 1

Verwijder alle aanwezige onkruiden en egaliseer de grond door deze licht te harken. Spit de grond alleen om als 'ie sterk verdicht is. Spitten geeft vaak extra onkruid. Bemesten is ook niet nodig. De meeste eenjarigen gedijen nl. beter in wat schralere grond.

Stap 2

Uitbundig bloeiende eenjarigen komen het mooist tot hun recht als je ze in informele groepen zaait. Met zilverzand en een lege fles kun je lijnen uittekenen op het zand om aan te geven waar de verschillende plantgroepen moeten komen.

Stap 3

Met behulp van een bamboestokje trek je ondiepe geultjes om in te kunnen zaaien. Als de planten eenmaal volgroeid zijn, is het praktisch niet meer te zien dat ze op rij gezaaid zijn, maar als ze net ontkiemen, helpt het je wel om onkruid te onderscheiden van de gezaaide eenjarigen.

Stap 4

Zaai niet te dicht op elkaar, maar je hoeft je bij het zaaien niet precies aan de op het pakje vermelde plantafstand te houden. Niet alle zaden zullen nl. kiemen. Het is makkelijker uit te dunnen dan later nog wat bij te zaaien. Gedurfde combinaties werken het best.

Stap 5

Plaats labeltjes bij de verschillende groepen, zodat je later nog weet wat je waar gezaaid hebt. De zaden licht inharken mag, maar hoeft niet. Hark in ieder geval niet met papaverzaad, want dit is een echte lichtkiemer. Besproei tot slot de grond met een gieter met fijne broeskop.

Algemene regels bij het zaaien

De meeste zaden doen niet moeilijk over de condities waaronder ze kunnen kiemen. Andere zijn kieskeuriger en hebben meer specifieke omstandigheden nodig.

Wanneer zaaien?

Het tijdstip om zaden te zaaien varieert van seizoen tot seizoen en hangt ook af van de streek waar wordt gezaaid. In een koud seizoen kan beter op een later tijdstip worden gezaaid omdat zaailingen last kunnen hebben van te koude omstandigheden. Planten die later worden gezaaid halen de vroeg gezaaide gemakkelijk in en worden uiteindelijk vaak sterker. Aan de kust, waar het 's winters vaak minder koud wordt, kan vroeger worden gezaaid dan in de rest van het land.

Zaaigrond

Het meest geschikt om in te zaaien is cocopeat vermengd met compost (verkrijgbaar bij de tuincentra). Een enkele zaad verlangt zuurdere grond; het beste kun je dan aarde voor rhododendrons of iets dergelijks gebruiken (ook bij de tuincentra). Dit wordt meestal op de verpakking en in zaaitabellen aangegeven. Grond waarin mest is verwerkt moet ten alle tijde worden vermeden omdat deze de jonge worteltjes verbrandt.

Gebruik om het zaaien gemakkelijker te maken een stukje gevouwen papier en verdeel het zaad behoedzaam over de potgrond.

Heel fijn zaad mengt u met een beetje zilverzand om het zaad gemakkelijker en gelijkmatiger over de pot te kunnen verdelen.

Zeer kleine zaden

Sommige zaden zijn fijn als stof en daardoor moeilijk te zaaien. Zo lukt het wel:

- Het best wordt gezaaid in een bloempot met een doorsnee van 10 cm
- Vul deze tot bijna aan de rand met zaaigrond en druk deze goed aan
- Maak de grond licht vochtig
- Meng het zaad met een kleine hoeveelheid fijn, lichtgekleurd zand (zilverzand) in een kopje of beker
- Strooi het mengsel voorzichtig op de zaaigrond en druk het voorzichtig aan
- Dek de bloempot af met doorzichtig plastic. Haal dit na kieming weg
- Wanneer er te veel zaad is gekiemd, kunnen de overtollige zaailingen met een pincet worden uitgetrokken
- Verspeen wanneer de eerste "echte" blaadjes verschijnen

Het afdekken van zaden

Het afdekken van zaden kan op twee manieren gebeuren: ofwel met aarde, ofwel met vermiculiet. Vermiculiet bestaat uit een soort kleine korreltjes en is te koop bij de tuincentra. Het gebruik ervan geeft een beter resultaat dan het afdekken met aarde. Er is minder kans op "omvalziekte" en de zaailingen blijven schoner.

Gebruik nooit te veel afdekking. De regel is zo'n beetje hetzelfde als bij het planten van bloembollen: de dikte van de afdeklag is ongeveer gelijk aan de grootte van de zaden.

Wanneer je er niet zeker van bent of zaden moeten worden afgedekt, dan is er een soort algemene regel: wanneer je de zaden niet meer kunt zien als je ze op de aarde hebt gestrooid, dan hoeft je ze niet af te dekken. Anders wel. Er zijn enkele uitzonderingen op deze regel: grotere zaden als die van de Eryngium en Aquilegia's moeten niet worden afgedekt.

Uitdroging

Het uitdrogen van zaaisels moet te allen tijde worden voorkomen. Het beste kan worden gezaaid in potjes die worden afgesloten met een plastic zakje. Na kieming moet dit zakje worden verwijderd.

Omvalziekte

Bij de omvalziekte verwelken de steeltjes van zaailingen aan de basis waardoor de plantjes omvallen en sterven. Dit wordt veroorzaakt door een schimmel die zich in te natte grond en in een te warme omgeving kan ontwikkelen. Zorg ervoor dat kiemplantjes niet te warm, te donker of te dicht op elkaar staan en geef ze niet te veel water. Als je kunt, zet de zaai bakjes dan in een plastic bak of schotel en geef van onderaf water, dit maakt een groot verschil. Gebruik zaai grond maar één keer en gooi het daarna weg. Hygiëne is heel erg belangrijk!

Speciale behandeling van zaden

Sommige zaden profiteren van een voorbehandeling voordat ze worden gezaaid. Dit soort behandelingen is niet altijd noodzakelijk maar vergemakkelijkt en versnelt het kiemproces.

Inkepen

Sommige zaden als die van Lathyrus, Ipomoae etc. hebben een hard omhulsel waardoor ze moeilijk vocht opnemen. Om ze te helpen kunnen de zaden worden bekrast, voorzichtig ingekeept, gewreven tussen schuurpapier of met een naald ingeprikt. Zorg er wel voor dat het "oog" van de zaden niet wordt beschadigd.

Weken

Het weken van zaden heeft twee voordelen. Ten eerste verzacht dit het omhulsel van de zaden en ten tweede worden zo eventuele chemische verontreinigingen, die kiem kunnen tegengaan, worden verwijderd. Zo'n 24 uur weken in lauw water is meestal voldoende. Sommige zaden zullen hierdoor opzwellen (zoals die van peulvruchten) en andere niet. Wanneer van hetzelfde zaad sommige wel en sommige niet opzwellen, dan kunnen de laatste met een naald worden ingeprikt. Wanneer ze dan nog hard blijven, heeft zaaien geen zin. Na het weken moet direct worden gezaaid.

Licht- en donkerkiemers

Sommige zaden hebben licht nodig om te kunnen kiemen. Na het zaaien mogen ze niet worden afgedekt met een laagje aarde. Andere kiemen juist alleen in het donker en moeten na het zaaien extra worden afgedekt met bijvoorbeeld papier of aluminiumfolie. Na het kiemen moet dit wel worden weggehaald.

Koudekiemers

In sommige zaai-instructies wordt melding gemaakt van koudekieming (pre-chilling). Dit soort zaden heeft een koudeperiode nodig om te kunnen kiemen. Gooi dit soort zaad nooit te snel weg, de kieming kan soms lang duren; soms langer dan een jaar. Een koudebehandeling kan op twee manieren:

1. De langzame manier, dat wil zeggen zaaien op de gebruikelijke manier in het najaar en dan de hele winter buiten laten staan op een beschutte plek.
2. De snelle manier, door een plastic zakje met daarin een kleine hoeveelheid vochtige aarde vermengd met de zaden afwisselend in en uit de koelkast te zetten met een tussenperiode van enkele weken. Hierna kan de inhoud van het zakje worden uitgespreid over bakjes met zaai grond, zachtjes aangedrukt en verder als een gewoon zaaisel worden behandeld. Mochten er al eerder zaden kiemen, dan kunnen deze voorzichtig worden verwijderd en worden uitgeplant. Ze hoeven dan niet meer in de koelkast.

Veel koudekiemers zijn ook lichtkiemers (zie hierboven). Zij mogen dus niet worden afgedekt nadat ze zijn uitgezaaid.

Rustperiodes

Sommige zaden kennen meerdere rustperiodes welke allemaal moeten worden verbroken om tot kieming te kunnen komen. Sommige zaden hebben eerst een warmteperiode nodig om tot wortelvorming te komen en daarna een koudeperiode om stengel en blaadjes te kunnen maken. Pas daarna kan het zaad kiemen. Lelies, boompioenen en daphne zijn hier een voorbeeld van. Meestal staat op de verpakking van het zaad hoe te werk moet worden gegaan. In dit geval kan het best in de zomer worden gezaaid op een beschutte plaats (in potjes afgedekt met een plastic zakje is beter!) waarna kieming in het voorjaar erna zal plaatsvinden.

Buiten zaaien

Veel planten kunnen het best buiten worden gezaaid. Eénjarigen zaai je het liefst ter plekke. Vaste planten en tweejarigen kunnen beter op een kweekbed worden gezaaid en in het volgende jaar worden uitgeplant in de border. Hiermee wordt voorkomen dat langzamer groeiende jonge zaailingen worden verdrongen door reeds volwassen planten. Plaats labels bij de diverse planten. Veel vaste planten sterven in de winter bovengronds af en dan is het gemakkelijk vergeten dat er nog jonge planten stonden. Planten die op plantbedden worden gezaaid kunnen beter worden beschermd tegen ongedierte!

Winterharde planten kunnen eind maart/begin april al worden gezaaid. Met koudegevoeliger planten kan beter worden gewacht tot eind april/begin mei, wanneer de kans op vorst aanzienlijk minder is. Tropische en mediterrane planten kunnen beter binnen worden voorgezaaid.

Zorg dat de grond waarin wordt gezaaid luchtig, niet te nat en vrij van onkruid. Zaai in rijtjes, dan kunnen zaailingen en onkruidkiemen uit elkaar worden gehouden. Geef onkruid geen kans!

Wanneer er te veel zaailingen staan kan er beter worden uitgedund door de overtollige plantjes voorzichtig uit de grond te halen. Ze kunnen dan eventueel ergens anders opnieuw worden gebruikt.

Grond zaaiklaar maken

Feitelijk is dit het (klaar)maken van een zaai-bed, voorafgaand aan het buiten zaaien van planten. Hierbij is enige zorg geboden.

Water, lucht en warmte

Een goed zaai-bed, luchtig en vochtig in de goede verhouding, is de helft van het succes. Wat warmte betreft, heeft ieder gewas zijn eigen voorkeur. Soms is het ook per ras verschillend. De temperatuur van de grond is in mei aanzienlijk hoger dan in maart. Afdekfolie verhoogt de warmte en kan het tijdstip van zaaien vervroegen. Water in de grond maakt deze juist killer.

Grondbewerking

Als er nog gespit moet worden, doe dit dan het liefst een dag of tien voordat gezaaid wordt. De grond moet kunnen bezakken na het spitten, want al te veel of te grote holten belemmeren een regelmatige vochtvoorziening. Op zwaardere grond zoals klei, moet het spitten reeds voor de winter zijn gebeurd. Erg belangrijk bij deze grond is dat er niet te vroeg in wordt gewerkt als hij nog te nat is, maar ook niet wordt gewacht tot hij hard is opgedroogd. Zorg er ook voor dat de grond zo veel mogelijk onkruidvrij is.

Het juiste moment

Het juiste moment op kleigrond is erg belangrijk en dat is tussen te nat en te droog. Met de hark moet je de kluiten zonder al te veel moeite kunnen verkruimelen. Is de grond reeds te droog en hard, wacht dan tot de eerstvolgende regenbui en kort daarna als de klein niet meer plakt. In noodgevallen kan de regenbui worden vervangen door gieter of tuinslang. Om lucht in de grond te krijgen, mag er niet te veel water in de grond zitten. Ook zandgrond moet voldoende zijn opgedroogd voordat er wordt gewerkt en gezaaid. Het is belangrijk om niet op de grond te lopen als hij nog vochtig is.

De kunst van het harken

Het gaat erom de hark zo te hanteren dat precies de lagere plekken worden opgevuld en de bulten worden weggeharkt. Je moet dan liefst een hark hebben waarvan de tanden nogal ruim staan en die hark moet niet echt op de grond rusten bij de bewerking, maar steeds licht worden bewogen, gedragen door de hand die de steel laag vasthoudt. Twee dingen moeten gebeuren: vlak harken en de kluiten fijnmaken. Een fijne grond is nodig om te zorgen dat de kleine zaadjes:

- niet te diep onder een grote kluit worden bedolven
- aan alle kanten door vochtige rond zijn omgeven
- gelijkmatig diep en op gelijkmatige onderlinge afstand komen te liggen.

Geultjes

Zaai je op rijtjes of breedwerpig (los uitgestrooid)? Het zaaien op rijtjes heeft de voordelen van nauwkeurigheid; de diepte en onderlinge afstand zijn beter te regelen. Onkruidbestrijding is gemakkelijker en je kunt de grond tussen de rijtjes nu en dan eens los en luchtig maken met hak of schoffel. Voor korte rijtjes dwars op een bed van 1,2 meter is iedere stok of steel bruikbaar. Als de grond pas geharkt is en je drukt de steel op de juiste plek in de losse grond, heb je een keurig recht en ondiep zaageultje.

Moet het geultje iets dieper zijn, trek dan met de punt van de steel of de hoek van de hark het geultje nog eens na. De onderlinge afstand van de rijtjes is afhankelijk van het soort plant. Zie hiervoor de zaadverpakking. Voor langere zaageulen span je een lijntje en trekt hierlangs een geul.

Binnen zaaien

De beste tijd om te beginnen met binnen zaaien is maart.

Het binnen zaaien en opkweken van planten binnenshuis kan het beste bij een temperatuur tussen 15-20 graden Celsius. Sommige tropische planten hebben meer warmte nodig, het beste gebruik je dan een verwarmbare zaai bak. Maar je kunt het natuurlijk ook proberen door het zaaisel direct op de verwarming te plaatsen. Deze moet dan wel dag en nacht aanstaan.

Andere soorten hebben juist een vorstperiode nodig en zaai je in de herfst waarna je ze in de winter buiten laat staan.

Zaai in potjes die je hebt gevuld met cocopeat en dek de zaden, indien gewenst, af met een dun laagje aarde of vermiculiet. Geef genoeg water om de aarde vochtig te maken, maar niet te nat. Dek daarna af met een glasplaatje of een plastic zakje. Na het kiemen haal je deze meteen weg.

Hygiëne is erg belangrijk: zorg voor schone aarde en was de bloempotjes/zaaitrays goed af met ontsmettende zeep. Zie verder de algemene zaai-aanwijzingen. Zorg dat de kiemplantjes op een lichte (maar niet direct in de zon) plaats staan, zorg dat de grond niet te nat is en verspeen ze op tijd (zie aldaar). Hiermee worden slappe, bleke planten vermeden.

Zet in het voorjaar de jonge planten niet meteen buiten maar gun ze de tijd om te wennen aan lagere temperaturen. Dit heet afharderen

Zaai kalender bloemen

Bloemen kun je zaaien in volle grond en in een kweekkas. Bekijk welke bloemen je wanneer kan zaaien in deze zaai kalender.

Bloemsoort	Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Afrikaan			■	■	■	■						
Ageratum			■	■	■							
Alyssum			■	■	■							
Anjer			■	■	■							
Aster			■	■	■							
Begonia	■	■	■	■								
Chry sant												
Cineraria		■	■	■								
Clarkia				■	■	■						
Cosmos			■	■								
Dahlia			■	■								
Droogbloemen			■	■	■							
Duizendschoon					■	■	■					
Gazania		■	■	■	■							
Geranium	■	■	■	■								
Gipskruid			■	■	■	■						
Godetia			■	■	■							
Gouds bloem				■	■							
Hanekam		■	■	■								
Juffertje in 't Groen				■	■	■						
Klimmende-winden				■	■							
Korenbloem				■	■	■						
Lathyrus			■	■	■	■						
Lavatera			■	■	■							
Leeuwenbekje			■	■	■							
Lobelia		■	■	■	■							
Lupine				■	■							
Madeliefje						■	■					
Muurbloem						■	■					
Nemesia			■	■	■							
Oos-Indische-kers				■	■	■						
Papaver				■	■							
Petunia		■	■	■	■	■						
Phlox		■	■	■	■							
Portulaca			■	■	■							
Primula				■	■	■						
Ridderspoor				■	■							
Salvia		■	■	■								

Scabiosa			■	■	■							
Scheefbloem			■	■	■	■						
Sierkalabas				■	■	■						
Slaapmutsje					■	■	■					
Tabaksbloem			■	■	■							
Verbena		■	■	■								
Vergeet-me-nietje						■	■	■				
Violtje		■	■				■	■				
Vlijtig Liesje		■	■	■								
Ijsbloem			■	■	■	■						
Zinnia			■	■	■							
Zomerviolier			■	■	■							
Zonnebloem				■	■	■						

■ = binnen ■ = buiten

Zaai kalender groenten en fruit

Welke groenten en fruit kun je zaaien en wanneer? Groenten en fruit kun je zaaien in volle grond en in een kweekkas. Zoek het op in deze zaai kalender.

Groentesoort	Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Andijvie			■	■	■	■	■					
Artisjokken			■	■								
Aubergine			■	■								
Augurken					■	■						
Bieten/Krotten			■	■	■	■						
Bindsla		■	■	■	■	■						
Bleekselderie		■	■	■	■							
Bloemkool	■	■	■	■	■	■						
Boerenkool				■	■	■						
Broccoli			■	■	■							
Chinese kool							■	■				
Courgette				■	■							
Doperwtten en peulen			■	■	■							
Groen-/Roodlof						■	■					
Kardoen				■	■	■						
Kervel		■	■	■	■	■						
Knolselderie		■	■	■								
Knolvenkel			■	■	■	■						
Komkommer					■	■	■					
Koolrabi		■	■	■	■							

Koolrapen				■	■	■						
Kropsla		■	■	■	■	■	■	■	■	■		
Mais				■	■							
Meloenen				■	■	■						
Paksoi							■	■				
Paprika			■	■								
Pastinaak			■	■	■							
Peper			■	■								
Peterselie			■	■	■	■						
Pluksla				■	■	■	■					
Pompoenen				■	■							
Postelein			■	■	■	■	■	■				
Prei		■	■	■	■							
Pronk-/stokbonen					■	■						
Raapstelen	■	■	■	■	■	■						
Radijs	■	■	■	■	■	■	■	■				
Ramenas						■	■					
Rapen			■	■	■	■						
Rode kool		■	■	■	■							
Rucola		■	■	■	■	■	■	■	■			
Savoie kool		■	■	■	■				■	■		
Spruitkool			■	■	■							
Schorseneren				■								
Snijselderie		■	■	■	■	■						
Snijsla		■	■	■	■	■	■					
Snijbiet			■	■	■	■						
Spinazie	■	■	■	■	■	■		■	■			
Stam-/struikbonen				■	■	■						
Tomaten			■	■	■							
Tuinbonen		■	■	■								
Tuinkers	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■		
Uien herfst/winter	■	■	■									
Uien zomer								■	■			
Veldsla								■	■			
Witlof				■	■	■						
Witte kool		■	■	■	■				■	■		
Wortelen		■	■	■	■	■						
Zuring				■	■	■						

■ = binnen ■ = buiten

Zaaimediums vergeleken

Zo op het oog zou zaai- en stekgrond het beste medium moeten zijn om in te zaaien. Het is daar immers speciaal voor ontwikkeld. Maar zijn de resultaten echt beter? Maakt het eigenlijk überhaupt uit waarin je zaait?

De zaaimediums:

1. *Zaai- en stekgrond*: Dit product is speciaal bedoeld om te zaaien en stekken. Het is een mengsel van turf, zand en meststoffen. Dit is het op-één-na duurste product.
2. *Potgrond*: Dit medium eigenlijk bedoeld om potten en plantenbakken mee te vullen. Vaak bevat deze cocopeat en voor circa drie maanden meststof. Van de niet-gratis producten is dit de goedkoopste.
3. *Koffie*: Koffie bevat relatief veel stikstof, fosfor en kalium, belangrijke meststoffen voor veel planten. Minpuntje kan zijn dat er relatief veel zouten in koffie zitten. Dit is een restproduct, dus gratis.
4. *Thee*: Ook dit is prima te gebruiken om te zaaien. De voedingsstoffen komen vrij bij het verteren van de theeblaadjes. Ook dit afvalproduct is gratis.
5. *Zand*: Gewoon een schepje uit de zandbak. Gratis, indien je in de buurt van een zandbak woont.
6. *Vermiculiet*: Dit is een soort mineraalkorrels. Dit is het duurste product en niet altijd gemakkelijk verkrijgbaar.

De resultaten:

1. *Zaai- en stekgrond*: Kiem en groei zijn gemiddeld.
2. *Potgrond*: Ook hier zijn kiem en groei gemiddeld.
3. *Koffie*: Zaden kiemen redelijk snel maar ongelijkmatig. Plantjes blijven kleiner maar zijn wel erg stevig met grotere blaadjes.
4. *Thee*: Neemt veel (en snel) water op. Er vormt zich een wit laagje aan de oppervlakte. Dit lijkt op schimmel maar is het waarschijnlijk niet. Kiem laat langer op zich wachten maar zaailingen zetten al snel een groeispuur in. Kiemlingen zijn ietwat slapjes.
5. *Zand*: Zaden kiemen hierin het snelst en gelijkmatig, echter door gebrek aan voedsel stagneert de groei na enkele weken.
6. *Vermiculiet*: Resultaten hetzelfde als bij het zand.

De conclusie:

1. *Zaai- en stekgrond*: De resultaten zijn niet slecht maar staan niet in verhouding tot de prijs van het product.
2. *Potgrond*: De resultaten zijn niet verkeerd. Bijkomend voordeel is het feit dat er voor 3 maanden voeding inzit. Dit houdt in dat je, als je niet al te dik zaait, niet hoeft te verspenen.
3. *Koffie*: De resultaten vallen niet tegen maar zaailingen moeten wel verspeend worden wanneer de eerste 'echte' blaadjes verschijnen.
4. *Thee*: Het resultaat is onvoorspelbaar met grotere kans op 'spaghetti'.
5. *Zand*: Prima om te zaaien maar je moet altijd verspenen.
6. *Vermiculiet*: Resultaten zijn hetzelfde als bij zand maar dit product is behoorlijk aan de prijs.

Toepassing van hetgeen ik geleerd heb:

1. *Zaai- en stekgrond*: Lekker in de winkel laten liggen (tenminste, als je gaat zaaien).
2. *Potgrond*: Dit wordt de basis van mijn zelf samen te stellen zaaimedium.
3. *Koffie*: Door de potgrond meng ik wat koffiedrab omdat de zaailingen daar steviger van lijken te worden.
4. *Thee*: Ik mix er ook wat theeblad doorheen omdat het vocht vasthoudt.
5. *Zand*: Dit gebruik ik om het zaaisel af te dekken (dan droogt dit minder snel uit).
6. *Vermiculiet*: Laat ik, naast de zaai- en stekgrond, in de winkel liggen.

Zaaien in een zakje (de deno-methode)

In plaats van in de aarde stop je bij deze zaaimethode de zaden in een vochtige koffiefilter met daaromheen een plastic zakje om te voorkomen dat het vocht ontsnapt. Op deze manier kun je het kiemproces vanaf het begin volgen!

Wat heb je nodig:

- koffiefilters
- een schaar
- bakje met water waar je de koffiefilters in kunt dopen
- gripzakjes (ik gebruik formaat 80 x 120 mm)
- plakband om op het zakje te kunnen plakken en daar de naam in watervaste viltstift op te kunnen schrijven (je kunt dat daarna als je het zakje wilt hergebruiken gemakkelijk verwijderen)
- een watervaste stift dus als je daarvoor kiest
- òf zoals ik op het voorbeeld heb gedaan strookjes met de plantennamen. Je kunt die maken in bijvoorbeeld notepad of een tekstverwerker en ze daarna afdrukken, in strookjes knippen
- een bakje; stapelbare vleeswarenbox (mijn voorkeur) of wat je maar kunt verzinnen om de zakjes met zaden gemakkelijk te kunnen bewaren. Deze bakjes hoeven niet persé afsluitbaar te zijn, de gripzakjes houden het vochtige klimaat binnen de zakjes.

Werkwijze:

Je neemt een koffiefilter en knipt daar de onderzijde en de beide zijkanten af; je krijgt daarmee twee filters die je voor twee verschillende zaadsoorten gebruiken kan.

Verder zet je een bakje met water klaar en daar doop je de koffiefilter in. Je haalt hem er weer uit en schudt het meest water eraf. Gebruik een harde ondergrond om de vochtige filter op te leggen. Op die manier wordt het water niet geabsorbeerd door de ondergrond.

Nu is het alleen een kwestie van de filter in drieën te delen en vervolgens in het midden gedeelte de zaadjes te leggen. Linker flapje er overheen en daarna de rechter en afsluiten door het onder gedeelte naar boven te vouwen. Vervolgens stop je het pakketje in het gripzakje waar je vooraf de naam op hebt geplakt of geschreven.

De volgende stap is de zaadjes te behandelen zoals ze op de zaaibeschrijving beschreven staan. Dus in het licht leggen, in het donker, warm, koud, de zaden eerst aanvijen of weken, etc. Stop de zakjes in plastic diepvriesdozen.

En dan maar wachten en elke dag even het stapeltje zaden ter hand nemen en te kijken (tegen het licht houden) of er al teken van leven is.

Zodra dat het geval is, en er zich twee blaadjes hebben gevormd, dan kunnen ze met een pincet (heel voorzichtig!) overgebracht worden naar een potje met zaaigrond of potaarde. Label erbij en klaar!

Het gebruik van kunstlicht

Door het gebruik van kunstlicht kun je vroeger in het jaar zaaien zonder het risico te lopen dat je een vensterbank vol lange, witte slinteren staat. Er is hierbij wel een aantal essentiële punten dat steeds in acht genomen moet worden:

- licht
- warmte
- vochtigheidsgraad
- ventilatie

De groei wordt in eerste instantie beïnvloed door het licht. Licht is belangrijk voor de plant, daar fotosynthese bijdraagt tot de nodige nutriënten van de plant. Zonder fotosynthese zal de plant afsterven.

Bij een gebrek aan licht gaat de plant ervan uit dat hij 'te diep' werd gezaaid en gaat over tot het produceren van een lange stengel die slap is, zoekend naar het licht (= fileren).

De eenheid van lichtstroom is "lumen". Lux of (lx) = het hoeveelheid licht dat op een oppervlak terechtkomt. De verlichtingssterkte van een oppervlak is 1 lux (1 lx) als daarop per m² een lichtstroom van 1 lumen valt.

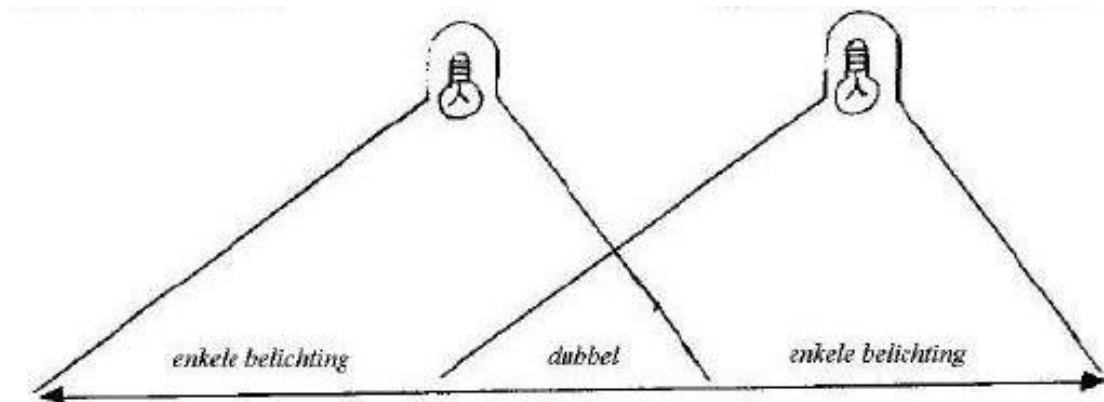
Welke lampen kun je gebruiken?

1. Kwikdamlampen geven een neutraal licht maar niet heel veel lichtintensiteit.
2. Hogedruk natriumlampen geven een geler licht en meer lichtrendement ten opzichte van kwikdamlampen. Ze zijn ook zuiniger.
3. Lage druk natriumlampen kennen we vooral als straatverlichting.
4. Gloeilampen zijn relatief zwak en geven veel intense warmte in vergelijking tot het lichtrendement.
5. TL-buizen kunnen gebruikt worden voor stekmateriaal (bestaande planten) maar niet voor zaailingen. Maximale afstand van het licht tot de plant bedraagt in dit geval 30 cm. Tip: gebruik altijd nieuwe TL lampen omdat gebruikte lampen aan kwaliteit hebben ingeboet.
Nieuwe TL lampen hebben een duurzaamheid van ongeveer 1 jaar, waarna ze bij voorkeur worden vervangen. Je kan ze nog wel gebruiken voor algemeen gebruik thuis. Er zijn verscheidene soorten van kleurtypes te verkrijgen (zoek maar eens op internet).

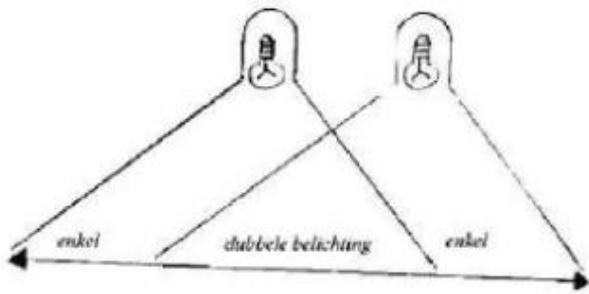
Het lichtspectrum is eigenlijk een aaneenschakeling van kleuren, maar het menselijk oog neemt daar maar een fractie van waar. De plant daarentegen heeft ook zo zijn spectrum van detectie en het is dan ook de bedoeling om met dit plantenpatroon te gaan werken met de juiste lamp. Dit is het zogenaamde groeilicht of PAR (Photosynthetic Active Radiation),

Hoeveel lampen en met welk rendement?

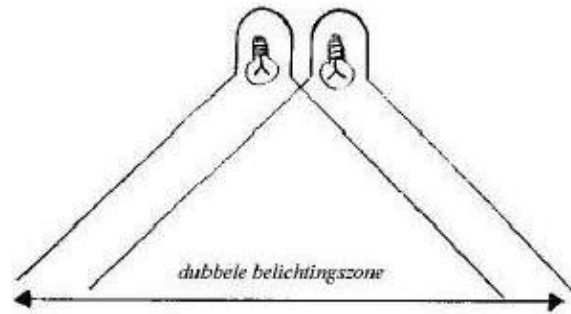
Je moet voor jezelf uitmaken over welke oppervlak de belichting verspreid moet worden.

Gematigd breder lichtshot

breder lichtshot

hoog en smal lichtshot

Voor 1 m² neem je :

- 400 Watt TL-lamp, dit geeft een opbrengst van 40.000 lumen.
- 600 Watt TL-lamp, geeft 80.000 lumen.
- 1000 Watt TL-lamp, geeft 130.000 lumen. (Belichting reikt tot 1,6 m²).

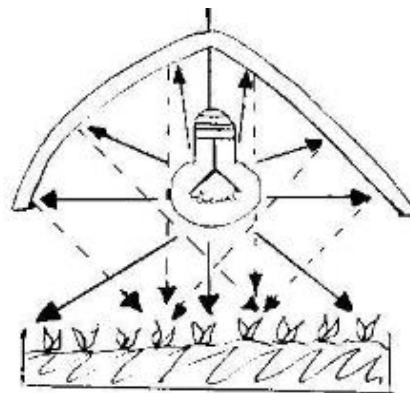
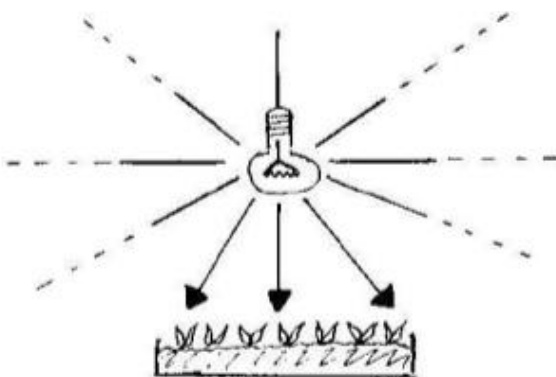
Houd bij het bouwen van een lichtopstelling rekening met het volgende:

- Op een tafel, houten rekken (bakkersrekken), ijzeren rekken, aquariums, terrariums, op de grond in gesloten kelders, groeiboxen,...
- Zorg voor in hoogte verstelbare lampenbakken en houd rekening met het vermogen dat je gaat toepassen (en de verwachte groei van de plant natuurlijk). Maak hiervoor gebruik van ketting, koord, automatisch verstelbare TL bakken
- De reflectie van licht kan ook benut worden, door het licht te weerkaatsen via aluminium paneeltjes van een millimeter of 2 dik. Je kan deze plooiën of buigen om het meest optimale belichtingsvlak te creëren. Zij worden over 't algemeen mee vastgeschroefd aan de lichtbak. Witte doeken of aluminiumfolie kunnen zorgen voor reflectie als 'extra' rondom de planthoogte.
- Spaarlampen hebben over het algemeen een lager voltpercentage, maar geven niet altijd een beter rendement in groeilicht (vanuit het standpunt van de plant).
- Als de belichting wordt ineens uitgeschakeld, zonder afbouw van lichtsterkte dus, bestaat er meer kans op meeldauwachtige toestanden. Dimmers kunnen hier voordeel bieden.
- Voorzie ook in ventilatie, al dan niet met een automatisch systeem. Dit om verkoeling te scheppen tussen de zaailingen en om een betere CO₂ verdeling toe te passen. Planten moeten worden voorzien van een rijk CO₂ 'luchtje', dit kan alleen door middel van ventilatie. Bij slechte ventilatie verkrijg je 'luchtjes', zeker in kleinere ruimtes zoals kelders en kleine kamers.
- Vochtigheidsgraad: de vochtigheid voor opkweek is evenzeer belangrijk. Installatie van hygrometer en thermometer is dan ook een aanrader.

De belichting die het best bij jouw opstelling past, zal afhankelijk zijn van de totale oppervlakte, vochtigheidsgraad die je kan bereiken, reflecties, warmte en het soort type van lamp en kleur dat je gaat toepassen.

Inefficiënt versus efficiënt lichtgebruik:

Wat zijn voor- en nadelen van het toepassen van groeibelichting?

Voordeel :

- Mogelijkheid tot vroege opkweek, dus grotere planten om in het voorjaar uit te planten.
- Goed voor planten die een lange groeitijd nodig hebben.
- Je kunt het hele jaar door zaaien.
- Je bent niet afhankelijk van een raam, dus je kunt ruimte efficiënter gebruiken.

Nadeel :

- Lichthinder ('s avonds),
- Investeringsvallen duur uit t.o.v. opbrengsten.
- Neemt relatief veel ruimte in

Verspenen en afharden

Verspenen

Verspenen is het verplanten van zaailingen naar een plaats waar ze verder kunnen groeien. Niet eerder (maar wel later!) dan wanneer de eerste "echte" blaadjes verschijnen, kunnen de baby-plantjes worden verspeend.

Eerst worden potjes gevuld met aarde (liefst een mengsel van cocopeat en potgrond). Drukt dit licht aan. Hierin worden straks alleen de sterkste zaailingen geplant, soms één per potje en soms meer, afhankelijk van de soortgrootte. Zorg ervoor dat er niet te veel plantjes te dicht op elkaar komen te staan. Koffiebekertjes voldoen uitstekend om in te verspenen, mits er gaatjes in de bodem worden geprikt. Ook toilettrolletjes kunnen worden gebruikt met als voordeel dat deze gewoon mee in de border kunnen worden geplant.

Pak de zaailing heel voorzichtig bij een kiemblaadje en werk hem met een stokje uit de aarde waarbij moet worden opgelet dat de worteltjes niet worden beschadigd. Prik met een potlood o.i.d. een gaatje in de potgrond en laat de zaailing er inzakken totdat de kiemblaadjes er net bovenuit steken. Hiermee wordt de kans op omvallen kleiner en kunnen

zich meer wortels ontwikkelen. Druk de grond voorzichtig aan.

De pas verspeende plantjes mogen nog niet worden bemest. Pas na enkele weken mogen er enkele druppels (en niet méér) vloeibare mest aan het gietwater worden toegevoegd. Zorg er dan wel voor dat het water niet op de blaadjes terechtkomt. Hierdoor kunnen schroeiplekken ontstaan. Wanneer teveel mest wordt gegeven gaan de jonge planten onherroepelijk dood omdat de worteltjes verbranden.

Grote zaden als die van de courgette of canna kunnen beter met één of twee direct in een potje worden gezaaid. Na kieming wordt de zwakste plant eruitgetrokken.

Afharden

Planten die binnen zijn opgekweekt, kunnen niet meteen buiten worden gezet maar moeten acclimatiseren (afharden). Deze periode duurt minimaal twee weken. Het kan op twee manieren:

1. Wanneer de kans op vorst is geweken worden de planten buiten in een koude bak of onverwarmd kasje geplaatst. Overdag kan deze open worden gezet maar 's avonds moet deze worden gesloten.
2. De potjes met plantjes worden in een tray of doos gezet welke iedere avond worden binnengehaald. Staan de potjes op een zeer beschutte plaats, dan kunnen ze in zachte nachten buiten blijven staan.

Let er wel op dat de plantjes niet uitdrogen!

Sommige jonge planten worden door slakken als delicatessie bij uitstek beschouwd. De zaailingen van planten als delphiniums, tagetes (afrikaantjes) en zinnia's kunnen dan in één nacht tot aan de grond worden opgevreten. Om dit te voorkomen kan aan de bovenrand van de potjes van dergelijke plantjes een randje van koperplakband worden geplakt, dat schrikt slakken af. Zorg er dan wel voor dat de plantjes elkaar aan de bovenkant niet raken.

Bouw een "koude bak"

Een koude bak (eigenlijk een onverwarmde minikas) kun je het hele jaar door gebruiken. In het vroege voorjaar beschermt de bak tegen nachtvorst, regen en wind. In het najaar zijn de omstandigheden in de bak ideaal voor het uitzetten van vroege groenten. Zaaigoed of stekken opkweken of afharderen voor het komende seizoen gaat ook prima. Daarnaast biedt de bak bescherming aan tere tweejarige planten die moeten overwinteren op planten die net niet helemaal winterhard zijn. Met deze werkbeschrijving kun je direct aan de slag.

Bepaal vóór je begint de plek waar je de koude bak wil plaatsen. Een koude bak kan vrij staan, maar wordt ook vaak tegen een muur geplaatst. Richt de ramen van uw koude bak naar het zuiden, zodat er zo veel mogelijk licht in de bak valt.

De hoeveelheid zonlicht kan in de zomermaanden te veel van het goede zijn. Een verplaatsbare bak, die u op heel zonnige dagen kunt verplaatsen naar een schaduwrijke plaats, is dan een uitkomst. Hiermee vermindert u de kans op verbrande planten. U kunt de felle zonnebrand ook verminderen door de broeiramen wit te kalken.

Regel de temperatuur in een koude bak door tijdig te luchten. Zet op warme voorjaarsdagen de glazen deksels van de bak open en sluit ze weer zodra het 's avonds afkoelt. Zorg er dus voor dat je rondom de bak ruimte hebt om de ramen gemakkelijk te openen en te sluiten.

Ramen die heel ver open kunnen of zelfs verwijderd kunnen worden, zijn handig bij het spitten, onkruid wieden en oogsten.

Dit heb je nodig:

- 8x palen van vurenhout. 5 bij 5 centimeter, hoogte 60 centimeter
- 12x planken van larikshout. Breedte 14,5 centimeter, lengte 120 centimeter
- 3x scharnieren
- Schroeven
- Schroefbol
- Handzaag
- Plexiglas

Werkwijze

1. Leg drie planken larikshout neer en schroef drie vuren palen vast. Twee aan de buitenkant, één aan de binnenkant.
2. Doe vervolgens hetzelfde met twee planken larikshout en zaag het stuk vuren dat uitsteekt af.
3. Zaag drie lariksplanken door de helft. Deze dienen voor de zijkant van de kweekkas. Schroef alle delen tegen elkaar zodat er een bak ontstaat.
4. Meet aan de twee zijkanten 14,5 centimeter van de achterkant af. Vanaf dit punt zaag je de plank schuin af.
5. Gebruik een stuk larikshout voor de bovenkant en schroef deze vast. Pak daarna de drie scharnieren en bevestig deze op de plaats waar de klep komt.

6. De klep maak je door het overige larikshout in de lengte door de helft te zagen en er een frame van te maken. Leg het plexiglas op het frame en schroef deze vast.
7. Gebruik het resthout om de klep af te werken en schroef deze vervolgens vast aan de scharnieren.

Ben je niet zo handig of heb je weinig tijd? Kijk dan eens naar deze snel te maken alternatieven:

- Vorm met strobalen een vierkant gat. Leg daar een passend oud raam op en voilà: de bak is klaar.
- Een plastic stapelbox met een glasplaatje of plaatje plexiglas dat 2 cm over de rand van de box
- Piepschuim dozen (van de visboer) met een glasplaatje of plaatje plexiglas dat 2 cm over de rand van de doos.

Zaden ontsmetten en bewaren

Bewaren

Het bewaren van zaden is een zeer belangrijke factor bij het behoud van de kiemkracht ervan. De twee belangrijkste elementen die bij het bewaren een rol spelen zijn het vochtgehalte en de omgevingstemperatuur. Je kunt gerust stellen, dat hoe hoger het vochtgehalte en de temperatuur zijn, hoe lager de kwaliteit van de zaden zal uitvallen. Deze factoren hebben een negatief gevolg op het aantal dode zaden, de afname van de kiemsnelheid, de misvorming van kiemplanten en de weggroei van de jonge planten. En alsof dat nog niet genoeg is, wordt de gevoeligheid voor barsten, schimmel- en insectenaantasting sterk verhoogd.

Bij een lage temperatuur (tussen de 5 en 10 graden) kunnen de zaden tot acht jaar worden bewaard zonder dat de kwaliteit achteruit gaat. Bij deze lage temperatuur wordt het activiteitsniveau (ademhaling en voedselverbruik) van de kiem tot een strikt minimum beperkt. Ofwel: het verouderingsproces van de zaden wordt sterk afgeremd. Deze lage temperaturen remmen tevens de ontwikkeling van allerlei micro-organismen af, zodat schimmels en bacteriën buitenspel worden gezet.

Wanneer de relatieve vochtigheid lager ligt dan 60%, kunnen schimmels zich haast niet ontwikkelen en stoppen bacteriën hun activiteiten. Daarom is het beter om zaden in papieren zakjes te bewaren die je dan weer in een doos doet, zodat het vocht er niet goed bij kan. Je kunt er eventueel zakjes silica (vaak te vinden bij nieuwe schoenen en in potjes vitaminepillen) tussen leggen, deze slurpen vocht op.

De beste plaats om zaden te bewaren, is in de groentelade van de koelkast. Dat wil zeggen, als die groot genoeg is.....

Het ontsmetten van zaden

Om ziekte te voorkomen kun je beter niet oogsten van zieke of aangetaste planten. Om zeker te zijn van je zaak kun je zaden ontsmetten. Dit gaat als volgt: de zaden worden in een waterdicht plastic zakje gedurende 4 uur in een waterbad gelegd van 30 graden. Daarna worden ze gedurende 10 minuten in een waterbad gedompeld van 50 graden. De temperatuur luistert nauw, hogere temperaturen kunnen de kiem beschadigen of zelfs doden. De zaden zonder beschutting in het waterbad ompelen gaat ook, maar de kans op ontvelde zaden is dan bij het nadrogen groot.

Wanneer je een virusziekte vermoedt, dan kun je de zaden ontsmetten in karnemelk die verwarmd wordt tot 50 graden. Doe de zaden in een neteldoek of gaasdoek en dompel de zaden gedurende 15 minuten onder. Laat ze enkele minuten uitlekken en zaai dan de zaden uit.

Meerdere soorten infecties in zaden kunnen worden bestreden met de factor tijd. Dit kan bijvoorbeeld door de zaden een langere tijd te bewaren, zodat de infectie eraan tenonder gaat. Dit werkt alleen bij zaden die lang hun kiemkracht bewaren.

Springbonen (Frijoles slatarines - jumping beans) hebben hun oorsprong in Mexico. Het zijn kleine geelbruine bonen van de plant *Spirostachys africana* die wordt geparasiteerd door een soortgelijke nachtvlinder. Het zijn de zaaddozen waarin de larve van de nachtvlinder, aan de binnenkant van de boon, voor zichzelf een holte vreet en zich vasthecht met zelfgesponnen zijden draden.

De boon 'springt' als het op een warme plaats terecht komt, omdat de larve met zijn lichaam aan de draden trekt en begint te rollen, in de hoop een koelere plaats te vinden om te kunnen overleven.

Kijk ook eens naar dit [filmpje van de BBC](#).

De houdbaarheid van zaden

De houdbaarheid van de zaden verschilt enorm en hangt onder andere af van de soort zaden en de opslagomstandigheden.

Zaden van de ene plant kunnen wel 5 tot 6 jaar overleven (komkommer bijvoorbeeld) zonder al hun kiemkracht te verliezen en bij sommige komt er na 3 jaar bewaren nog maar de helft op en bij weer andere na 1 a 2 jaar al veel minder (ui bijvoorbeeld). Er zijn op het internet wel tabelletjes te vinden waarin van sommige planten staat aangegeven hoelang ze houdbaar zijn maar ik ben helaas nog geen complete tabel tegengekomen.

Daarnaast zullen de omstandigheden waaronder de zaden bewaard worden ook veel verschil maken. De zaden moeten goed droog, koel en donker bewaard worden voor de beste bewaarperiode. Invriezen zoals in de internationale zaadbanken gedaan wordt verlengt de houdbaarheid maar is in ons klimaat in/na een SHTF situatie moeilijk te behalen natuurlijk.

Gemiddeld kun je er van uit gaan dat de meeste zaden toch wel minimaal 3 jaar meegaan zonder al te veel kiemkracht te verliezen. En ja er zijn gevallen van zaden die na 100 jaar of vele eeuwen nog ontkiemen maar dit zijn vaak woestijnplanten of geluksgevalletjes geweest die bewaard zijn gebleven in extreem goede omstandigheden. Die woestijnplanten zijn door natuurlijke selectie zover gekomen omdat er in sommige gebieden jaren lang niet genoeg regen kan vallen waardoor de plant voor zijn overleving dus wel die enorme kiemkracht moet hebben. De meeste zaden worden niet geteeld op kiemkracht maar worden geselecteerd op de opbrengst van de plant waardoor de kiemkracht ook enorm kan verschillen tussen de verschillende cultivars van de planten (dus de ene rode biet versus de andere rode biet).

De grote kiemproef

Je kunt zaden testen op hun kiemkracht. Hiervoor heb je nodig: water, vloeï- of keukenpapier, plastic zak, etiket en de zaden. Het gaat zo: maak het keukenpapier vochtig maar niet doornat. Vouw het in tweeën. Leg er tien zaden tussen en doe dit alles in een plastic zak. Sluit deze af en plak er een etiket op met de naam, zaaidatum en de datum waarop het zaad gekiemd zou moeten zijn (zie ook de kiemlijst). Leg dit op de vensterbank. Tel op de datum dat het zaad gekiemd zou moeten zijn, hoeveel er daadwerkelijk zijn opgekomen. Vermenigvuldig dat aantal met tien en je het de kiemkracht in procenten. Als je helemaal zeker wilt zijn, voer je proef dicht tegen de normale zaaitijd nogmaals uit.

Plantgroepen en winterhardheid

Op de zakjes met zaden staat meestal het planttype en winterhardheid vermeld. Wegens plaatsgebrek gebeurt dat meestal in afkortingen. Wat betekenen die afkortingen eigenlijk, en wat houdt dat in?

Alle zaden worden ingedeeld in categorieën welke worden aangeduid met afkortingen:

HA - hardy annual - winterharde éénjarige

HHA - halfhardy annual - niet helemaal winterharde éénjarige

TA - tender annual - niet winterharde éénjarige

HB - hardy biannual - winterharde tweejarige

HHB - halfhardy biannual - niet helemaal winterharde tweejarige

TB - tender biannual - niet winterharde tweejarige

HP - hardy perennial - winterharde vaste plant

HHP - halfhardy perennial - niet helemaal winterharde vaste plant

TP/GP - tender perennial/greenhouse perennial - niet winterharde vaste plant

HT - hardy tree - winterharde boom

HHT - halfhardy tree - niet helemaal winterharde boom

TT/GT - tender tree/greenhouse tree - niet winterharde boom

HBb - hardy bulb - winterhard bolgewas

HHBb - halfhardy bulb - niet helemaal winterhard bolgewas

TBb/GBp - tender bulb/greenhouse bulb - niet winterhard bolgewas

HSh - hardy shrub - winterharde heester

HHSh - halfhardy shrub - niet helemaal winterharde heester

TSh/GSh - tender shrub/greenhouse shrub - niet winterharde heester

- Eénjarige planten kiemen, groeien, bloeien, vormen zaad en sterven af binnen één jaar
- Tweejarige planten kiemen en groeien in hun eerste jaar en bloemen, vormen zaad en sterven af in het volgende jaar. Als ze geen zaad vormen kunnen ze zich als vaste plant gedragen
- Vaste planten zijn planten die het meerdere (soms zeer veel) jaren volhouden. Ze bloeien vaak pas in het jaar volgend op het kiemen
- Bomen en heesters ook vaste planten maar hebben meerdere jaren nodig om tot bloei en zaadvorming te komen. Ze worden veel groter dan de kruidachtige vaste planten
- Bol- en knolgewassen zijn meerjarige planten die reserves opbouwen in een ondergrondse bol of knol
- Winterharde planten kunnen (zware) vorst verdragen. Ze kunnen in de winter bovengronds afsterven maar ook wintergroen blijven
- Niet helemaal winterharde planten komen van oorsprong uit warmere streken en zullen in milde winters overleven. Bij zware vorste leggen ze echter het loodje
- Niet winterharde planten kunnen alleen in de zomer naar buiten en moeten in de winter naar binnen worden gehaald. Dit soort planten komt uit de tropen en doet het vooral goed in kas en serre.

Klimaatzones

Bij veel van de zaden die ik verkoop wordt de USDA-winterhardheidszone aangegeven. Deze classificatie van planten in winterhardheidszones geeft het weerstandsvermogen van bepaalde soorten en variëteiten ten opzichte van een gemiddelde minimumtemperatuur aan. In Nederland hebben we drie klimaatzones: 7b, 8a en 8b.

USDA zone	Minimum temperatuur (°C, gemiddeld)	Typische winterhardheidszone	Planten, plantensoorten (soorten/soorten)
1	< -40°C	zeer koude zone	Larix laricina
2	-35°C tot -30°C	koude zone	Abies balsamea
3	-30°C tot -20°C	zeer koude zone	Thuja occidentalis
4	-20°C tot -10°C	koude zone	Thuja occidentalis, Juniperus communis
5a	-10°C tot 0°C	zeer koude zone	Thuja occidentalis, Juniperus communis, Pinus strobus
5b	0°C tot 10°C	koude zone	Thuja occidentalis, Juniperus communis, Pinus strobus, Pinus resinosa
6a	10°C tot 20°C	gemiddelde koude zone	Thuja occidentalis, Juniperus communis, Pinus strobus, Pinus resinosa, Pinus murrayana
6b	20°C tot 30°C	gemiddelde koude zone	Thuja occidentalis, Juniperus communis, Pinus strobus, Pinus resinosa, Pinus murrayana, Pinus taeda
7a	30°C tot 40°C	gemiddelde koude zone	Thuja occidentalis, Juniperus communis, Pinus strobus, Pinus resinosa, Pinus murrayana, Pinus taeda, Pinus sylvestris
7b	40°C tot 50°C	gemiddelde koude zone	Thuja occidentalis, Juniperus communis, Pinus strobus, Pinus resinosa, Pinus murrayana, Pinus taeda, Pinus sylvestris, Pinus nigra
8a	50°C tot 60°C	gemiddelde koude zone	Thuja occidentalis, Juniperus communis, Pinus strobus, Pinus resinosa, Pinus murrayana, Pinus taeda, Pinus sylvestris, Pinus nigra, Pinus massoniana
8b	60°C tot 70°C	gemiddelde koude zone	Thuja occidentalis, Juniperus communis, Pinus strobus, Pinus resinosa, Pinus murrayana, Pinus taeda, Pinus sylvestris, Pinus nigra, Pinus massoniana, Pinus densata
9	70°C tot 80°C	gemiddelde koude zone	Thuja occidentalis, Juniperus communis, Pinus strobus, Pinus resinosa, Pinus murrayana, Pinus taeda, Pinus sylvestris, Pinus nigra, Pinus massoniana, Pinus densata, Pinus koraiensis
10	80°C tot 90°C	gemiddelde koude zone	Thuja occidentalis, Juniperus communis, Pinus strobus, Pinus resinosa, Pinus murrayana, Pinus taeda, Pinus sylvestris, Pinus nigra, Pinus massoniana, Pinus densata, Pinus koraiensis, Pinus banksiana
11	90°C tot 100°C	gemiddelde koude zone	Thuja occidentalis, Juniperus communis, Pinus strobus, Pinus resinosa, Pinus murrayana, Pinus taeda, Pinus sylvestris, Pinus nigra, Pinus massoniana, Pinus densata, Pinus koraiensis, Pinus banksiana, Pinus contorta
12	> 100°C	gemiddelde koude zone	Thuja occidentalis, Juniperus communis, Pinus strobus, Pinus resinosa, Pinus murrayana, Pinus taeda, Pinus sylvestris, Pinus nigra, Pinus massoniana, Pinus densata, Pinus koraiensis, Pinus banksiana, Pinus contorta, Pinus contorta ssp. contorta

Tuinkalender voor maart

In maart wordt het warmer en komt de tuin na een donkere winter weer helemaal tot leven. Er zijn al verschillende soorten bloemen die zich in allerlei kleuren en vormen laten zien. Je kunt weer beginnen met snoeien en het gazon kan worden gemaaid. Kortom de tuin kan weer helemaal gereed worden gemaakt voor nieuwe bloei. Let wel op het gezegde: "maart roert zijn staart". Een week met veel zon en hoge temperaturen kan uitlopen in een weekend met kans op nachtvorst.

Het onderhoud van het gazon in maart

- Met een hark haal je de viltlaag, die zich afgelopen winter heeft gevormd, van je gazon af. Zo krijgt het gras weer ruimte om verder te groeien.
- Voor een mooi gazon kun je het gras beluchten door er met een grasprikker in te prikken. Strooi daarna een mengsel van compost en zand over het gazon.
- Voorbereidingen voor het nieuwe gazon kunnen afgerond worden. De omgespitte grond is nu gezakt en kan geëgaliseerd en fijnkrumelig geharkt worden. Zaaïen kan vanaf nu tot in de herfst. Het zaaïen in de zomer wordt afgeraden vanwege het warme weer.

[Lees meer over het aanleggen en onderhouden van gazons.](#)

Het onderhoud van de vijver in maart

- De vissen mogen al een beetje voedsel toegedient krijgen als het water een temperatuur van 10°C heeft bereikt. Kijk alleen uit dat ze niet te veel krijgen, want als ze nog veel voedsel laten liggen zal dat de algengroei bevorderen.
- Naarmate de watertemperatuur stijgt, worden de vissen meer actief. Er kan nu ook, hoewel nog steeds spaarzaam, worden gevoerd. Na de koude wintermaanden is de conditie sterk achteruit gegaan. Controleer de vissen daarom zorgvuldig op eventuele ziekteverschijnselen.
- Zorg vooral in deze periode voor voldoende zuurstof. Tijdige maatregelen kunnen vissterfte later in maart en april voorkomen.
- Nu de waterplanten (en algen), weer beginnen uit te lopen, is het zaak de afgestorven plantendelen van het vorige jaar te verwijderen. Verwijder ook al het bodemvuil wat in de vijver gewaaid is, dit kan de bodem namelijk sterk verzuren.

[Lees meer over het aanleggen en onderhouden van vijvers.](#)

Beplanting in maart

- Dit is meest geschikte maand om hagen, heesters en bomen met blote wortel te verplanten. Als het blad eenmaal uitgelopen is, slaan planten veel moeilijker aan en is de kans dat de verplanting lukt een heel stuk kleiner.
- Bescherm de plantbedden met netten en andere afschrikmiddelen. Vogels als duiven, kauwen en fazanten lusten wel een groente- of plantblaadje, ook kiemende zaden zijn bij deze vogels erg welkom.
- Uitgebloei narcissen kunnen het best zo snel mogelijk verwijderd worden, dit kan met de snoeischaar of met de hand. Als de uitgebloeide bloemen blijven staan vormen ze zaaddozen die veel energie van de andere planten vragen.
- Je exotische kuipplanten hebben de hele winter binnen in de kas of in de kamer gestaan. Als het mooi weer is kunnen de ramen overdag open zodat de planten al voorbereid en enigszins afgehard worden.

Zie ook:

[Aanleggen en vernieuwen van borders](#)

[De juiste plant op de juiste plek](#)

[Planten doe je zo](#)

Filmpjes:

- [Bloembakken en hanging baskets vullen](#)
- [Werken met hoogte in een bloempot](#)
- [Opfrisbeurt gazon na winter](#)
- [Hoe snoei ik.....](#)
- [Haag mooi taps snoeien](#)
- [Buxus snoeien in mei en juni](#)
- [Zomerstekken](#)
- [Vaste planten steunen](#)
- [Zomeronderhoud vaste planten](#)
- [Zomerbollen planten](#)
- [Water geven en mulchen](#)
- [Draadalg voorkomen](#)
- [Waterplanten planten in een mand](#)
- [Onkruid verwijderen op grindpad](#)

De moestuin in maart

- Tijdens de maand maart kunnen al diverse soorten groenten gezaaid. Denk hierbij aan groenten zoals rijserwten, sjalotten, ajuinen, spinazie, komkommers, sla, wortels, pastinaken, radijsjes, prei, paprika, aubergine en tomaten. Als bescherming tegen de kou kun je boven het zaaibed een vliesdoek leggen.
- Zaaï nooit te diep, te dicht en teveel ineens. Om gelijkmatig te zaaien mengen we het zaad met wat fijn scherp zand. Meestal is een zaaidiepte van 1,5 cm voldoende. De algemene regel is dat we het zaad 2 tot 3 maal zijn eigen diepte leggen. Op zware grond zaaien we iets minder diep.
- Wie in het begin van deze maand wat peterselie wenst te zaaien kiest hiervoor het best een zonnig en warm plekje uit. Ook de keukenkruiden zoals bieslook, dille, kervel, dragon en salie staan op de zaaikalender vermeld.

Zie ook: [Alles over de moestuin](#).

Instructiefilmpjes:

[Klimrozen snoeien](#)

[vlinderstruik snoeien](#)

[siergrassen snoeien](#)

[katjeswilg snoeien](#)

[heideplanten snoeien](#)

[hibiscus snoeien](#)

[skimmia snoeien](#)

[boerenhortensia snoeien](#)

[lavendel snoeien](#)

Snoeien in maart

- Het is tijd om de klimrozen wat terug te snoeien. Je kunt de zijtakken flink terugterugsnoeien, ongeveer tot boven het vijfde oog. Snoei de hoofdtakken niet. Dat mag alleen bij het verjongen van oude klimrozen. Deze kun je namelijk verjongen door helemaal onderaan een oude hoofdtak weg te knippen.
- Knotwilgen kunnen tot half maart teruggesnoeid worden.
- Dorre delen van de vaste beplanting kunnen afgeknipt worden met de heggeschaar. Als deze deeltjes in kleine stukjes geknipt worden kunnen ze blijven liggen, zodat deze als organisch materiaal verteren op de grond.
- Klimop kan teruggesnoeid worden. Deze heeft namelijk takken gevormd die los hangen. Verwijder ook de stengels die zich op het houtwerk van ramen of dakgoten hebben gehecht.
- Overwinterde kuipplanten zullen vanaf nu terug beginnen te groeien. Zorg ervoor dat deze planten vrij diep ingesnoeid worden. Dit zal mooie en vertakte planten opleveren.

[Lees meer over snoeien](#).

Overige

- Haal de voorjaar alvast in huis. Knip een aantal takken van een prunus of ander vroeg ontluikend bloesem en zet ze binnen in een vaas. Zo heb je al vroeg de voorjaarskleuren en -geuren in huis.
 - Pas op voor het onkruid. Veel zaaïes hebben gewacht met opnieuw actief worden op de eerste zonnestrallen en ze hebben geen warm weer nodig om hard te groeien. Wees er snel bij, dan wordt onkruid nooit een probleem en heb je er later weinig last van.
 - Gedroogde koemest is een goed alternatief voor stalmest. Deze gedroogde mest bevat minder stikstof. Gebruik bij voorkeur de korrelvorm, koemest in poedervorm kan gemakkelijk wegwaaien."
- Maart is een mooie maand om aan het onderhoud van de tuinmeubels te beginnen. Je kunt de meubels bij elke weersomstandigheid alvast schuren en eventueel de juiste beitsen en/of oliën te kopen.

Wisselcultuur in de moestuin

Wat is wisselcultuur (of vruchtwisseling)?

Iedere groentesoort heeft zijn eigen voedingsstoffen nodig. Daarom is het niet verstandig om een bepaalde groente ieder jaar op hetzelfde stukje grond te verbouwen. Sterker nog: dat is vragen om problemen. De voedingsstoffen voor de desbetreffende groenten raken dan snel uitgeput en de belagers hoeven maar in de grond achter te blijven om in het volgende seizoen met dubbele kracht aan te vallen. Om die problemen te omzeilen, laten we de groenten elkaar afwisselen. Ze rouleren als het ware over de moestuin

Hoe werkt het?

Verdeel de beschikbare bedden minimaal in drieën maar liever nog in vieren. Een cyclus duurt drie of vier jaar.

- In het eerste jaar verbouwen we de groenten die veel voedsel en dus een zware bemesting nodig hebben. Dit zijn de soorten uit de kool- en saledefamilie en de vruchtgroenten.
- In het tweede jaar komen de gewassen die op "oude kracht" groeien. Deze hebben minder mest nodig en hebben voldoende aan de zware bemesting van het eerste jaar. Hieronder vallen de wortelgewassen en uienfamilie.
- In het derde jaar zijn groentesoorten aan de beurt die voedsel in de grond brengen. Dit zijn de vlinderbloemigen, die aan hun wortels stikstofbolletjes ontwikkelen en daarmee de grond verrijken. Dit is de familie van de peulvruchten. De veeleisende gewassen van bed 1, die in het volgende jaar op bed 3 volgen (en daarmee de cyclus rondmaken) profiteren van de achtergelaten stikstof.
- Wil je de vruchtwisseling ruimer maken, voeg dan een vierde jaar toe met aardappelen en tomaten (nachtschade-achtigen).
- Naast de hierboven geschetste plantengroepen zijn er ook nog planten die het heel goed met of juist liever zonder elkaar doen.

Schematisch voorgesteld

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Jaar 4
Bed 1	Kool-, salade- en vruchtgroenten	Aardappelen	Peulvruchten	Wortelgewassen en uienfamilie
Bed 2	Wortelgewassen en uienfamilie	Kool-, salade- en vruchtgroenten	Aardappelen	Peulvruchten
Bed 3	Peulvruchten	Wortelgewassen en uienfamilie	Kool-, salade- en vruchtgroenten	Aardappelen
Bed 4	Aardappelen	Peulvruchten	Wortelgewassen en uienfamilie	Kool-, salade- en vruchtgroenten

In het eerste jaar hebben alle bedden mest nodig. Bedden 2 t/m 4 krijgen een normale hoeveelheid en bed 1 krijgt extra.

Grafisch voorgesteld

Is de opzet van je moestuin wat ingewikkelder, dan kun het ook op papier uittekenen. Dit voorbeeld is afkomstig van de BBC en stemt niet overeen met de tabel hierboven:

Goede en slechte combinaties

Sommige groenten en kruiden doen aan "burenhulp". Een rijtje spinazie aan de voet van stokbonen profiteert van de stikstof die de wortels van de bonen opslaan. Diepwortelende soorten groeien goed naast oppervlakkig groeiende soorten; beide halen hun voedsel uit een andere laag van de grond. Sommige soorten verjagen insecten met hun geur.

Goede combinaties:

- Aardappels naast kool, mierikswortel en tuinbonen
- Aardbeien met borage
- Bloemkool naast selderie houdt het koolwitje weg
- Bietjes houden van uien en stambonen
- Bonen willen graag naast prei, selderij en wortelen
- Kool groeit goed bij dille, rozemarijn, bieten en tomaten
- Uien en prei doen het goed met wortelen (en andersom)
- Oostindische kers is bij alle groenten populier want ze lokt de luizen weg
- Tomaten houden van afrikaantjes want deze houden de aaltjes in de bodem weg.

Dit zijn ronduit slechte combinaties:

- Aardappels met tomaten of komkommers
- Bieten met stokbonen
- Aardbeien met kool
- Bonen met knoflook of venkel
- Kool met radijs
- Sla met peterselie
- Courgette met aardappels.

tuinkalender van april

Nieuw leven en kleur in de tuin is eindelijk weer aangebroken. De planten zijn in volle bloei en de tuin ruikt weer fris naar de lente. De natuur geniet weer van de langere dagen. De vogels maken nestjes en veel dieren worden weer wakker na een lange winterslaap. Kortom, het seizoen is weer begonnen en er is genoeg werk te doen.

Het onderhoud van het gazon in april

- Controleer het gras op rotte, kale of zieke plekken. Steek voor een snel resultaat de rotte of lelijke plek in een vierkant uit en leg in het ontstane gat een op maat gesneden plag gras. Ook kun je gelijk de plekken met grof gras verwijderen en opnieuw inzaaien of op de snelle manier behandelen.
- Het gazon kan alweer gemaaid worden. Niet alle grassoorten groeien even snel. Dit heeft als gevolg dat het gazon er voor de maaibeurt na de winter er erg hobbelig uitziet. Ook is er verschil in de kleuren groen te zien.
- Langs de randen van het gazon liggen vaak klinkers. Loop met een snoeischaar langs en knip al het gras dat over de klinkers groeit af. Zo ziet het gazon er voor het oog weer strak uit. Als er gemaaid wordt kan de maaimachine gemakkelijk over de klinkerrand gereden worden. Graskanten afsteken is dan niet nodig.

[Lees meer over het aanleggen en onderhouden van gazons.](#)

Het onderhoud van de vijver in april

- De vijver kan weer helemaal opgeschoond worden. De oude resten en dode bladeren van waterplanten kunnen de vijver uit. Dit kan eventueel met een speciaal schaartje zodat je het vuil op afstand kunt verwijderen.
- Zorg voor voldoende zuurstof in de vijver. Dit kan door eventueel wat nieuwe planten in de vijver te plaatsen. Ook kun je nu de pop weer in de vijver plaatsen. .
- Versier je vijver eens op een andere manier. Er zijn leuke mini waterlelies die heel leuk in jouw vijver staan. Ook langs de vijver bloeien nu de eerste bloemen, het is leuk om hier een vrolijke bloem bij te planten. Te denken valt aan de gele dotterbloem.

[Lees meer over het aanleggen en onderhouden van vijvers.](#)

Beplanting in april

- Laat citrusboompjes, fruitboompjes en andere zwakkere boompjes en planten langzaam aan de kou wennen. Je kunt dit doen door ze regelmatig buiten te zetten en ze 's nachts weer binnen te zetten, omdat ze maar een klein poosje vrieskou kunnen verdragen.
- Heb je in het najaar geen heesters of rozen geplant en wil je deze alsnog in de tuin? Dan is het nu mogelijk om ze alsnog te planten. De rozen zullen deze zomer al volop bloeien.
- April is een mooie maand om de beplanting goed te bemesten. Het voorjaar is voor mesten een prima tijd, want de planten nemen rond deze tijd de voedingsstoffen optimaal op.
- In bakken met glasplaatje of kamerkasjes kun je eenjarige, tweejarige of vaste planten voorzaaien. Als je dit al in maart hebt gedaan, dan is het nu tijd om de jonge plantjes voorzichtig te verpotten.

Zie ook:

[Aanleggen en vernieuwen van borders](#)

[De juiste plant op de juiste plek](#)

[Planten doe je zo](#)

Filmpjes:

- [Duurzaam groenten kweken](#)
- [Teeltplan en bemesting](#)
- [Zaaien en planten](#)
- [Bonen zetten](#)
- [Kruiden in de moestuin](#)
- [Bijzondere tomaten](#)
- [Courgettes kweken](#)
- [Sla kweken](#)
- [Slakken bestrijden](#)
- [Fruitbomen snoeien](#)

De moestuin in april

- Wil je een kruidentuin aanleggen? Dan is het nu het juiste moment. Anijs, Venkel, Peterselie, bonenkruid en noem maar op, mogen nu volop in de grond gezaaid worden.
- Het is weer tijd om druif te planten. Doe dat wel echt deze maand. De druif kan het best tegen een zuidmuur of een schutting gezet worden. Zo wordt het knakken voorkomen en de beste groei bevordert.
- Het is weer tijd om voorbereidingen te treffen zodat je deze zomer weer verse aardbeien kunt eten. Maak als eerste het aardbeienbed goed schoon. Haal eventueel de te groot uitgroeivende planten op en plant daarvan de jongste delen.
- Groenten staan graag op een zonnige en lichte plaats. Toch zijn er veel soorten die in minder goede omstandigheden ook goed groeien. Dit zijn aardappelen, erwten, spinazie, tuinbonen, rabarber, andijvie, spruitjes en tuinkers.

Zie ook: [Alles over de moestuin.](#)

Snoeien in april

- Vanaf april komt het maandelijks onderhoud weer om de hoek kijken. Snoei elke maand de hagen, zoals liguster, leylandii en taxus. Maai in ieder geval elke maand het gras en bemest het gazon ook op zijn tijd.
- Coniferen kunnen het best regelmatig licht gesnoeid worden zodat ze niet te breed worden.
- Knip de uitgebloeide bloemen van de rozen er regelmatig uit zodat ze langer zullen bloeien.

[Lees meer over snoeien.](#)

Filmpjes:

- [boerenhortensia snoeien](#)
- [klimrozen snoeien](#)
- [vlinderstruik snoeien](#)
- [siergrassen snoeien](#)
- [katjeswilg snoeien](#)
- [heideplanten snoeien](#)
- [hibiscus snoeien](#)
- [skimmia snoeien](#)

Overige

- Haal de tuinmeubelen en de tuingereedschappen weer uit de berging of uit de schuur. De scharnierende onderdelen kunnen gedruppeld worden met olie, zodat ze weer makkelijk werken. De tuinmeubelen kun je eventueel schuren en opnieuw beitsen als dat nodig is.
- Wil je planten, boompjes of bloemen in uw auto vervoeren? Leg een zeil of deken in de auto of gebruik een uitklapbare krat om ze te vervoeren. Zo voorkom je tuinrommel in uw auto.
- Na een zonnige en onbewolkte dag is de kans op een nachtvorst behoorlijk groot in april. Hou hier rekening mee, dus dek de planten die hier gevoelig voor zijn af met een stuk vliesdoek zodat de bloemkoppen niet bevriezen.

- Kijk uit voor de slakken. Door de toenemende warmte en de voorjaarsregen zal het aantal slakken op dit moment snel toenemen. Manieren om slakken te bestrijden zijn slakkenkorrels, Borax, gebruik van cafeïne en biervallen zetten.
- Last van onkruid tussen de bestrating of het terras? Dit kun je heel gemakkelijk weghalen met een speciale staalborstel, een lange steel of een onkruidkrabber.

Spruitgroenten

In veel oosterse gerechten kun je kiemplantjes van peulvruchten, granen en enkele bladgroenten verwerken. Ze staan bekend als een delicatessen en worden ook gebruikt in salades, snacks en soepen of bij warme schotels. Spruitgroenten zijn erg gezond, want ze bezitten heel wat voedingsstoffen.

Taugé (*Phaseolus aureus*) is de meest bekende van de spruitzaden. Tuinkers, die door veel kinderen gekweekt wordt, is nog zo'n bekende, eetbare soort spruitgroente. Ook de naam Alfalfa zal je bekend voorkomen.

In feite zijn de spruitzaden van de meeste groenten en granen eetbaar en het is opmerkelijk hoe zulke onrijpe planten, die toch slechts een paar dagen oud en zonder aarde gekweekt zijn, zulke specifieke smaken kunnen ontwikkelen. Slechts één of twee soorten spruiten, met name van tomaten en aardappels, zijn schadelijk. Zaden voor spruitgroente zijn te koop bij kwekerijen, grote tuincentra en Chinese en ecologische of 'groene' winkels. Controleer altijd van tevoren goed of de zaden werkelijk bestemd zijn voor spruitgroente, want zaden die bestemd zijn voor uitzaaï buiten zijn vaak behandeld

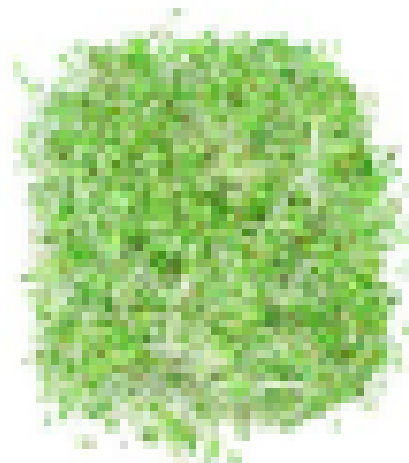
met kiemremmende of schimmeldodende middelen.

Geschikte soorten

- **Taugé** (*Phaseolus radiatus* en *P.mungo*): Een kleine, kogelvormige boon uit Zuid-Azië, meestal groen van kleur. Te kweken in jampot of schaal; driemaal daags spoelen; eetbaar na 4 tot 5 dagen; spruitgroente 3 tot 8 centimeter
- **Sojaboon** (*Glycine max*): Deze boon stamt uit Oost-Azië, maar wordt om de eiwitrijke zaden in volgroeide peulen haast overal ter wereld geteeld. Het is een kleine, ovale boon waarvan de kiemen een notensmaak hebben. Te kweken in jampot of schaal; kiemtemperatuur 20-25 graden; driemaal daags spoelen; eetbaar na 4 tot 6 dagen; spruitlengte 3 tot 6 centimeter
- **Adzukiboon** (*Phaseolus angularis*): Een fijne, rode boon uit Oost-Azië. Kweken in bak of pot. Het beste voor consumptie te bleken als ze 2,5 centimeter lang zijn. Kiemtemperatuur 30 graden; viermaal daags spoelen; na 3 tot 4 dagen eetbaar.
- **Rijstboon** (*Phaseolus pubescens*): Wordt voornamelijk in India gekweekt. De zaden hebben uiteenlopende kleuren, maar de groengele en de bruingele variëteiten zouden de hoogste voedingswaarde hebben.
- **Duivenerwt** (*Cajanus cajan*): Een op erwten lijkende Afrikaanse peulvrucht.
- **Linze** (*Lens culinaris*, syn. *esculenta*): Een bekende droge peulvrucht uit Klein-Azië met een aparte smaak. In een pot kweken en bij 2,5 centimeter oogsten om rauw of gekookt te eten; tweemaal daags spoelen; na 3 tot 4 dagen eetbaar; spruitlengte 1 tot 2 centimeter.
- **Luzerne** (alfalfa, luzerneklaver, Franse klaver): Een inheemse vlinderbloemige die veel vitamine C bevat en ook als groenbemester wordt gezaaid jampot of schaal; tweemaal daags spoelen; na 3 tot 6 dagen groen en eetbaar; spruitlengte 3 tot 5 centimeter.
- **Fenegriek** (*Trigonella foenumgraecum*): Een oude cultuurplant met een aangenaam pikante smaak. Op een warm plekje kweken in bak of pot. De kruidige scheuten zijn het beste groen te eten, tussen de 2,5 en 8 centimeter. De kerriesmaak neemt af naarmate de spruiten langer worden; een- tot tweemaal daags spoelen; eetbaar na 4 tot 7 dagen; spruitlengte circa 7 centimeter.
- **Kikkererwt** (*Cicer avietinum*): opkweken in een jampot; vier- tot vijfmaal daags spoelen; na 3 tot 4 dagen eetbaar; spruitlengte 1 tot 2 centimeter
- **Paardenboon** (*Vicia faba var equina*): jampot of schaal; kiemtemperatuur 12 tot 15 graden; mag in het licht kiemen; eenmaal daags spoelen; eetbaar als ze net gekiemd zijn

- **Tuinkers** (*Lepidium sativum*): Is wellicht de bekendste spruitgroente. Tuinkers heeft een scherpe smaak. Er bestaan verschillende rassen, waarvan de 'Gewone Tuinkers' het meest geschikt is voor de teelt van kiemplantjes. Opkweken in schaal; indien nodig sproeien; oogsten na 11 tot 14 dagen; spruitlengte 5 centimeter.
- **Mosterd** (*Sinapsis alba*): De zaden verwerkt men in tafelmosterd. Als spruitgroente heeft de gele mosterd een zeer pikante smaak. Opkweken in een schaal; vochtig houden; na 8 tot 10 dagen eetbaar; spruitlengte circa 5 centimeter.
- **Broccoli** (*Brassica oleracea* convar. *oleracea* var. *italica*): wordt ook dikwijls aangeraden als een ideale en gezonde spruitgroente
- Zowat alle **graansoorten** komen als spruitgroente in aanmerking, in de eerste plaats tarwe, rogge, spelt, suikermais en rijst. Op een warm plekje in een pot kweken. Gebleekt gebruiken als ze 1 centimeter lang zijn. Duurt 4-5 dagen
- **Spruitradijs** (*Raphanus sativus*): Een Japanse specialiteit bestemd voor gebruik in sauzen en salades. Hij is te krijgen onder de rasbenaming 'Green Power'.
- **Zonnebloem**: In een pot kweken en na twee of drie dagen oogsten bij een lengte van slechts 1 centimeter, anders wordt de smaak te sterk. Duurt 23 dagen

Kiemen algemeen

De zaden hebben voor het kiemen vocht en warmte nodig: de meeste kiemen goed bij 15 tot 20 graden. Te veel vocht en een te hoge temperatuur kan echter gemakkelijk leiden tot schimmelen. Gebruik alleen volkomen schone bakken en potten en spoel de zaden regelmatig.

Kiemen in schalen

Vooral mosterd en tuinkers kun je in schalen laten kiemen. Leg een dikke laag katoen, flanel, keukenpapier of watten in een schaal of plastic bakje van de Chinees of iets dergelijks. Spreid de zaden er dik en gelijkmatig op uit en druk ze licht aan. Sproei er lauw water over en dek ze af met bruin papier of zwart plastic. Er bestaan ook speciale kiemschalen (zie plaatje), die je kunt stapelen. Zet de schaal bij 10 tot 15 graden en haal de afdeklag weg als de zaailingen circa 4 centimeter groot zijn. Laat de zaailingen dan een paar dagen op een lichte vensterbank groen worden en goed uitgroeien. Houd ze te allen tijde vochtig. Oogst met een schaar als de witte stengeltjes zo'n 5 centimeter lang zijn, meestal 11 tot 14 dagen na het zaaien.

Kiemen in potten

Week de zaden en giet een dunne laag (ongeveer 1 centimeter) vochtige zaden in een grote glazen pot die je vervolgens afdekt met een neteldoek of een andere stevige, poreuze stof. Houd de stof met elastiek op zijn plaats. Laat het teveel aan water eruit te laten lopen. Zet de pot in het donker tot de zaden gaan uitlopen. Voor groene scheuten worden de scheuten in het licht gezet. Als je de pot in het donker laat staan blijven de scheuten wit. Zowel voor als na het ontkiemen moet je de zaden één of twee keer per dag spoelen door de pot voor de helft met water te vullen en de zaden voorzichtig te spoelen. Laat het water door de stof weglopen. Om oogsten trek je de scheuten simpelweg uit de pot zodra ze groot genoeg zijn.

Hygiëne

- Water is de basis voor het telen van spruitzaden, gebruik het overvloedig bij het reinigen.
- Het is essentieel dat de zaden niet onder water blijven. Je zorgt ervoor dat ze vochtig blijven, maar niet onder water staan.
- De zaden moeten steeds over voldoende verse lucht en zuurstof beschikken, anders gaan ze rotten.
- Het is van essentieel belang potten en schalen tussen twee teelten in goed te reinigen.

Bewaren

Je kunt spruitzaden 7 tot 21 dagen bewaren in de koelkast, maar vers is altijd beter!

Vensterbank tuinieren met pepers en paprika's

Wil jij dit jaar ook eten uit eigen tuin? Dan kan de voorpret nu al een beetje beginnen op de vensterbank! Het tuinieren haal je tijdens deze wat saaie wintermaanden op deze manier naar binnen.

Zaden verzamelen

Zo kun je voor de groenten van de capsicum familie al aardig wat voorbereidingen treffen. De meest bekende van deze familie zijn de Spaanse peper en de blok- of puntpaprika. De zaden zijn te koop in tuincentra, maar je kan ook de zaden gebruiken van de pepers en paprika's die op het avondmenu stonden. Even goed afspoelen en laten drogen is voldoende.

Voorzaaien

Aangezien groenten als pepers en paprika's een langere opkweekperiode nodig hebben, kun je deze eind januari/februari al voorzaaien. Dit doe je op een lekker warm plekje in de woonkamer bij de radiator of op een zonnige vensterbank in een kweekkasje.

Aan de slag

Je kan de zaadjes in speciale kweekbakjes zaaien, maar beschik je daar niet over dan kun je ook een eierdoos of plastic bekertjes gebruiken voor het beginstadium.

Vul de potjes met zaaigrond dat op kamertemperatuur is en stop de zaadjes er 1 cm diep in. Besproei het daarna met lauwwarm water.

Dek de potjes af met een plastic zakje of een glasplaat. Geef de potjes dagelijks wat verse lucht door het plastic of glas even te verwijderen.

De eerste sprietjes

Na twee á drie weken met spanning te hebben gewacht komen de eerste gekiemde zaadjes omhoog. Wacht totdat de plantjes twee blaadjes hebben en plant deze dan uit in eigen potjes. Stop ze diep onder de grond tot het eerste blaadje en spuit de plantjes elke dag een beetje nat met de plantensproeier.

Draai de bakjes of de kleine kweekkas ook regelmatig om. Zo kunnen alle jonge planten van voldoende zonlicht om te groeien worden voorzien. Wanneer de potjes vol met wortels zitten, is het weer tijd is om de jonge pepers en paprika's in een grotere potten te doen.

De tuin in

Rond half mei, als het lekker warm is, mogen de planten eindelijk naar buiten! Zet ze direct de aarde in of geef de planten een nog grotere pot. Plant je meerdere planten in één grote pot? Houdt dan voldoende afstand tussen de planten en plaats deze zo dicht mogelijk tegen de rand van de pot. Pepers en paprika's zijn rijp wanneer deze volledig uit één kleur bestaan en je het vruchtvlees niet meer kan ingedruwd.

Zelf mosterd maken

Mosterd werd al in de vierde eeuw voor Christus gebruikt en behoort nog steeds tot de standaarduitrusting van menig kookliefhebber. Je kunt het voordelig kopen, maar ook zelf maken. Mosterd maken is vrij eenvoudig en je kunt grote hoeveelheden in één keer maken. Dan heb je altijd voldoende op voorraad. Variëren met extra ingrediënten kan natuurlijk ook.

Dit heb je nodig:

- 400 ml witte wijnazijn
- 250 gram mosterdzaadjes (wit, zwart of een mengsel)
- Kaneelpoeder
- Laospoeder
- Gemberpoeder
- Zout
- Kleine potjes
- Soda
- Grote pan
- Water
- Vijzel of blender

Werkwijze:

1. Laat de mosterdzaadjes weken

Doe de mosterdzaadjes in een kom en giet de wijnazijn daarbij. Roer het goed door elkaar en laat dit een nacht (of tenminste acht uur) weken. De mosterdzaadjes nemen de wijnazijn dan goed op en worden wat zachter.

2. Steriliseer het potje

Dit recept is ongeveer genoeg voor 600 gram mosterd. Dat past in één potje. Dit potje moet je voor gebruik **steriliseren**. Dat doe je door een pan water met soda op het vuur te zetten, dat goed aan de kook te brengen en vervolgens de pot en het deksel erin te leggen. Laat dit een poosje doorkoken en zet de pot en het deksel daarna ondersteboven op een schone theedoek. Als je een grote voorraad mosterd in één keer wilt maken, dan vermenigvuldig je de hoeveelheden van de ingrediënten met het aantal potjes en steriliseer je de potjes in één keer. Het steriliseren voorkomt dat er schimmels of bacteriën in de mosterd terecht komen, die het vroegtijdig doen bederven.

3. Pureer de zaadjes

Als de zaadjes een nacht gestaan hebben, kun je ze als het goed is fijn knijpen tussen je vinger. Pureer ze dan met een vijzel of een blender. Voeg eventueel nog wat wijnazijn toe om de mosterd wat vloeibaarder te maken.

4. Kruid de mosterd

Voeg nu de kruiden en het zout toe aan de mosterd. Voor deze hoeveelheid mosterd heb je in totaal ongeveer een theelepel aan kruiden nodig. Heb je iets niet in huis? Je kunt ook bijvoorbeeld zwarte peper, nootmuskaat, kardemomzaadjes of kruidnagel gebruiken. Proef of de mosterd op smaak is. Laat je niet afschrikken door een te sterke smaak; die trekt nog weg.

5. Laat de mosterd rijpen

Als de mosterd helemaal naar je smaak is, schep je deze voorzichtig in het gesteriliseerde potje. Sluit het potje goed af en zet het vervolgens tenminste acht dagen in de koelkast. Dan krijgt het de kans om te rijpen. De smaak zal in die acht dagen wat zachter worden. Is hij nog te sterk naar je zin? Laat de mosterd dan gerust nog iets langer in de koelkast staan.

Allemaal beesjes: vogels bijvoeren in de lente

In de lente is het topdrukte in het vogelbestaan. Een partner zoeken, een nest bouwen, eieren leggen, jongen grootbrengen. Ook nu kun je de vogels een handje helpen. Het voedsel moet in deze periode wel meer kalk en eiwit bevatten dan in de winter en minder vet.

Vetbollen en pinda's kunnen in het voorjaar dan ook beter van het menu worden geschrapt. Ook omdat vet door de oplopende temperatuur ranzig kan worden. Het is absoluut af te raden nog hele pinda's te voeren in het voorjaar. Wanneer vogels de jongen hiermee voeren, kunnen ze er in stikken.

Insecten, rupsen en wormen zijn een bron van eiwitten. Vogels zullen daar altijd zelf naar op zoek gaan, ook al ligt er voer op de voedertafel. Kalk zit in veel natuurlijk voedsel. Mocht je de vogels toch aan extra kalk willen helpen dan kun je ze wat goed uitgekookte en fijngestampte eierschillen geven. Geef ze geen melk!

Jarenlang werd geadviseerd om vogels in de lente helemaal niet bij te voeren. De reden is dat jonge vogels veel zaden en noten niet goed kunnen verteren. Het blijkt echter geen kwaad te kunnen. De ouders doen zich tegoed aan het moeilijker verteerbare voer, terwijl ze hun jongen voeden met insecten. Pas als er een totaal gebrek is aan natuurlijk voedsel bieden ze ook hun kroost zaden en noten aan. In dat geval moet je er op letten dat er geen hele pinda's te vinden zijn, maar alleen heel kleine stukjes.

Help!

Kom je tijdens het wandelen door mijn website een link tegen die het niet doet? Staat er informatie op die je niet duidelijk geformuleerd vindt? Heb je ideeën voor nieuwe onderwerpen? Laat het me weten!

De beste reclame is mond-op-mond reclame. Ik zou het erg op prijs stellen als je me een beetje op weg helpt en de mensen in je omgeving wijst op mijn site, zadenaanbod en nieuwsbrief! Ook als je andere ideeën hebt over het promoten van Tuinkabouter, hoor ik het graag van je...